

«Παγίδα θανάτου» του Ira Levin από το Θέατρο Ένα

Μετάφραση: Ειρένα Ιωαννίδου-Αδαμίδου. Σκηνοθεσία: Ανδρέας Χριστοδουλίδης. Σκηνικά: Παντελής Παντελίδης. Κοστούμια: Μαρίνα Νικολαΐδου. Μουσική: Eric Levi. Φωτισμός: Ανδρέας Χριστοδουλίδης. Παίζουν: Ιωάννα Καρμμένου-Σιαφκάλη, Γιώργος Μουαΐμης, Μαρίνος Ξενοφώντος, Μόνικα Βασιλείου, Ξένιος Ξενοφώντος.

ΑΠΟ ΜΙΑ μονομαχία με τον Ευριπίδη οι σκηνοθέτες βγαίνουν λαβωμένοι ανεξάρτητα από την αξιολόγηση που παίρνουν από τους άλλους ή από τον εαυτό τους στη συμβατική κλίμακα «νίκη-ήττα». Τις λαβωματιές του από την επίπονη διαδικασία υλοποίησης του οράματος των «Βακχών», ο Ανδρέας Χριστοδουλίδης γιατρεύει στην ασφαλή και οικεία ατμόσφαιρα του Θεάτρου Ένα. Ήταν αναμενόμενο η επόμενη του ρεπερτοριακή επιλογή να είναι, επίσης, εκ του ασφαλούς και από οικείο χώρο. Η «Παγίδα Θανάτου» του Ira Levin φαίνεται να εμπίπτει στο προγραμματισμένο πλαίσιο ασφάλειας. Πρώτον, επειδή, ανήκει στην κατηγορία των έργων που πάντα προτιμούσε το Θέατρο Ένα, έργων που σφραγίστηκαν με μεγάλη επιτυχία στην θεατρική ή και κινηματογραφική τους προκυριακή ζωή και δεύτερο, επειδή ο ίδιος θίασος δοκίμασε πριν από τέσσερα χρόνια την απήχηση του Levin εδώ στην Κύπρο ανεβάζοντας το «Δωμάτιο της Βερόνικας».

Τότε ο σκηνοθέτης Ανδρέας Χριστοδουλίδης και ο σκηνογράφος Λάκης Γενεθλής προσπαθούσαν να εντάξουν το κοινό στην ατμόσφαιρα του ψυχολογικού θρίλερ. Έγκλειστοι στον άλλο χώρο, μεταμορφωμένοι στο «Δωμάτιο της Βερόνικας», καλούμασταν να ταυτιστούμε ψυχολογικά με τους ήρωες-θύματα και να βιώσουμε τον τρόπο που εξέπεμπαν οι ήρωες-θύτες.

Στην καινούργια παραγωγή του έργου του Levin, ο σκηνοθέτης και μαζί του ο σκηνογράφος Παντελής Πα-

ντελίδης βάζουν στόχους αισθητά διαφορετικούς. Η παράσταση ανεβαίνει στον κύριο χώρο του θεάτρου, το σκηνικό είναι διαμορφωμένο έτσι που ο τέταρτος νοητικός τοίχος να αποκόπτει σαφώς το κοινό από τα δρώμενα στη σκηνή. (Ακόμα και το τζάκι ακουμπάει στον «τέταρτο τοίχο»). Αυτά και άλλα δηλώνουν την πρόθεση του σκηνοθέτη να μην αναζητεί την ανάμειξη των θεατών στο ψυχολογικό περιβάλλον του θρίλερ, κάτι που φαίνεται να συγκρούεται με τις κλασικές απαιτήσεις του είδους. Οπότε πρέπει να το εκλάβουμε σαν συνειδητοποιημένη κίνηση προς την ανατροπή του δραματικού είδους από μέσα ή αλλιώς προς την παρωδία του είδους.

Βεβαίαι, εδώ ο πρώτος που κάνει αυτή την κίνηση είναι ο συγγραφέας. Ο αληθινός ήρωας-θύμα της «Παγίδας Θανάτου» είναι το ίδιο το δραματικό είδος του θρίλερ. Οι περιπέτειες και τα πάθη του θρίλερ είναι το θέμα του έργου και οι απόπειρες του Levin να δολοφονήσει το θρίλερ, βεβαίως, δεν μπορούν να προκαλούν άλλη συναισθηματική ανταπόκριση από τους θεατές εκτός από την περιέργεια και το ομαδικό ξάφνιασμα στις απότομες στροφές της υπόθεσης.

Προσπαθώ, όμως, να εντοπίσω πού χωρίζουν οι δρόμοι του συγγραφέα και του σκηνοθέτη. Κάποιο λάθος στους υπολογισμούς του σκηνοθέτη πρέπει να υπάρχει, αλλιώς δεν εξηγείται γιατί το καλλιτεχνικό αποτέλεσμα όλης της προσπάθειας παρέμεινε ασημαντό.

Ας κοιτάξουμε, λοιπόν, ξανά τους κανόνες του λογοτεχνικού ή του θεατρικού ή του κινηματογραφικού θρίλερ. Είναι βασισμένοι στην αγωνία της άγνοιας, η πλοκή του θρίλερ είναι ένα περιδιδάσκαμα στο λαβύρινθο της άγνοιας σε αναζήτηση της τελικής γνώσης που είναι το τέλος της πλοκής. Υπογραμμίζω το επίθετο «τελική», η γνώ-

ση όντως δεν μπορεί να έρθει πριν από το τέλος.

Στο συγκεκριμένο ανατρεπτικό για το είδος στο οποίο ανήκει το έργο του Levin, το γεγονός ότι το θύμα είναι το θρίλερ φαίνεται από την αρχή, αλλά το ότι ο άγνωστος (όπως πρέπει) θύτης είναι η παρωδία και ο αυτοσαρκασμός, βγαίνει στο φως σταδιακά και φανερώνεται εξ ολοκλήρου στο εντελώς φαρσικό λάθος. Πιστεύω ότι ο σκηνοθέτης και μαζί του όλη η ομάδα των ηθοποιών κάνουν το λάθος να ανακαλύψουν το στοιχείο της παρωδίας και της διακωμώδησης από την αρχή.

Τους ηθοποιούς του θιάσου τους γνωρίζουμε τόσο καλά που η πρώτη έκφραση προσώπου του Γιώργου Μουαΐμη και ο τόνος της πρώτης ατάκας της Ιωάννας Σιαφκάλη μας δίνουν το μήνυμα ότι το γέλιο πρόκειται σύντομα να διαβρώσει την παράσταση. Ετσι, οι θεατές γνωρίζουν υπερβολικά νωρίς το θύτη (το γέλιο) και κάνουν το suspense της σταδιακής ανακάλυψης της αλήθειας.

Προτιμώ πάντως το χιούμορ του κειμένου παρά το χιούμορ της παράστασης. Στο κείμενο ο Levin κάνει αρκετά έξυπνα αστεία λογοτεχνικής χροιάς, όπως -μαντεύω- το παιχνίδι του με το γνωστό ρητό του Τσέχωφ που έλεγε: «Αν σ' ένα θεατρικό έργο πάνω στον τοίχο κρέμεται ένα όπλο, αυτό το όπλο πρέπει να πυροβολήσει». Στους τοίχους του γραφείου του κ. Μπρουλ κρέμεται ολόκληρη συλλογή όπλων: περίστροφο, τσεκούρι, στιλέτο, τόξο. Και πολύ αστείο είναι ότι μέχρι το τέλος του έργου χρησιμοποιούνται όλα τα είδη. Αλλά επαναλαμβάνω, το αστείο ξεκινά κρυφά, ανεπαίσθητα και τελειώνει με τρανταχτή αποκάλυψη. Η παράσταση δεν προσφέρει αυτή την κλιμακωτή εξέλιξη. Οι ηθοποιοί που μάλλον παίζουν ένα παιχνίδι παρά θέατρο, δεν μπορούν να κριθούν με θεατρικά κριτήρια.

ΝΟΝΑ ΜΟΛΕΣΚΗ